

מ. ר. ט. ל. כ. ל. ט. ט. 2/א

מישיבת ועדת החוקה, חוק ומשפט
ירושלים, יום ד', כ"ו באב תש"י - 9.8.50

חברי הועדה הנוכחים:
נ. ניר - היו"ר
י. ברר
מ. בן-עמי
י. בר-יהודה
ד. בר-רב-הואי
מ. צ. דינבורג
י. לם
א. לנקין
ח. רובין

מוזמנים:
ח. וילקנפלד - המשנה ליועץ המשפטי
ח. כהן - היועץ המשפטי.

הישבה נפתחה בשעה 08.50.

היו"ר ג. ניר: אני פותח את הישיבה.

היום ומחר עלינו לגמר שלושה דברים:
חוק הירושה, חוק הגנת הדייר /השכחה משנה, האחחה והילופים)
וחוק לתיקון חוק השיפוט הצבאי. במלאי שלנו ישאר: חוק
לתיקון פקודת התעבירה, החוק בענין הפקעת שערים ופסטרות,
חוק ביטול עונש המוות, וחוק האזרחות. כמו כן בחרנו ועדת משנה
לעיבוד חוק היסוד הראשון, חוק הכנסת. בעבודת ועדה זאת
המקבנו בגלל הפרובלימה של היו"ר. בינתיים יש ושובת ועדת
הכנסת, שועדות המשנה בוחרות לעצמן את היו"ר. חברי הועדה
הזאת צריכים להתכנס ולבחור להם יו"ר.

י. ברר: רבותי! ועדת הכנסת הייתה רשאית לקבל החלטה

כזאת, האומרת כי כל ועדת משנה בוחרת
לעצמה את היו"ר. לדעתי, הדבר הזה פוגע בעיקרון שקבלנו, בדבר
חלוקת יושבי-הראש בין המפלגות. (ג. ניר: אני יודע את הענין
הזה ואף מסכים אהך, אבל אין זה שייך לעדת החוקה.)
בכדי לשמור על העיקרון הזה, אין לנו הרץ אחרת אלא לעת-יעתה
לשמור על עיקרון שני: שעיקר העבודות תיעשה בוועדה עצמה. אני

ועדת החוקה, חוק ומשפט
9.8.50

רל.

י. בדר:

אומר מראש, כדי שלא תהיה אי־הבנה, שאני אדרוש דיון מחדש בוועדה, על כל דבר, ותמיד דיון מלא.

ד. בר־רב־האי: החלטה ועדה הכנסת הייתה מלווה וזה היה שניה.

הפרינציפ שנקבע אינו עומד במירה להסכם

בין הסיעות על חלוקת התפקידים של יושבי־הראש. ההחלטה הייתה מלווה בהצטרף ברורה, בכל אופן מצד חברי, שמיד אחרי הפגרא נשב יחד, וכפי שהחלטנו בזמנו על יושבי־ראש הוועדות, נעשה גם ביחס לוועדת המשנה.

היו"ר נ. ניר: אני רוצה להודיעכם כי מכיון שנודע לי

אתמול שיתכן שאצטרך לנסוע לחו"ל למשך

שלושה שבועות, אאמאאא אם זה יהיה כך, היו"ר יהיה רובין. זה בודאי פרורגטיבה שלי.

ד. בר־רב־האי: אני מציע בכלל לא לקרוא ליש בוח הוועדה

בפגרא, במידה שאין בכך הכרח.

דיון בשאלת החוקה.

היו"ר נ. ניר:

רשות הדיבור לחבר וכנסת קליבנוב.

(איננו)

רשות הדיבור לחבר הכנסת ורהפטיג.

(איננו)

י. למ:

הקשבתי למה שהיה מדובר בוועדה ואני

רואה כי אין לנו כל מושג - לכל

הועדה - איך עלינו לגשת לעיבוד החוקה, ואנחנו מבזבזים זמן

לחיאוריות. ברור לי שיש רק דרך אחת להגשים את החלטת הכנסת:

להתחיל באותם החוקים אשר אין סחירה בין אם עושים אותם

מתוך כוונה של חוק כולל ובין אם עושים אותם מתוך כוונה של

פרק בחוקת-היסוד.

למשל, אנחנו מדברים על זכויות

וחובות הנשיא, איך הוא נבחר, וכו'. חוק זה זהה, בין אם הוא

יחשב כחוק יסודי ובין אם הוא יחשב כחלק מחוקת היסוד.

זה נותן לוועדה עבודה לפחות לשנה. אני מודה כי יש הרבה שטחים

שבהם יש סחירה בענין זה, למשל, חוק הטבות וחוק האזרחות.

ברור ששני חוקים אלה, בשטח מהווים חוק יסודי, הם צריכים להיות

בהירים ולהכנס למרטיט. כאשר נו- על עיבוד החוקה, לאחד שנגמור

את כל חוקי היסוד, אז גם אני חושב כי יש צורך להתחיל האלק

את אותם הדברים שצריכים להיות חלק מחוקת היסוד, שחוקים אלה

אינם יכולים לעמוד בניגוד להם. בחוק הטבות, למשל, גם אני רוצה

לעשותו לחלק מחוקה כוללת ולא כחלק מאוסף של חוקים, אצטרך להכניס

שינויים רבים, כי לא יתכן להגיד בחוקת היסוד שטרם הסנינו נותן

רשימות וכו'.

גם כאשר בר-רב-האי דיבר על 15 חוקים,

הוא לא התכוון שכאשר נביא את חוקת-היסוד, נקח את 15 הפרקים האלה

ונגיד כי זוהי חוקת-היסוד.

י. לם: לדעתי אין לנו דרך אחרת אלא לקחת קודם את החוקים אשר בהם אין סתירה בענין זה. אין זה צריך למנוע מהועדה לעבור גם חוקים אחרים, אבל היא לא חוכל לעשות כל חוק שיסחור את כל המרובלימות, בלי שיהיה באוחו ענין חוק מפורט, אקח לדוגמא את חוק האזרחות. האם נוכל להביא לבית חוקי-יסוד שהוא חלק מהחוקה? מה נכתוב בו? אין אנחנו יכולים היום לכתוב שיש אחרתים, כי אין כאלה, או נקח למשל את הענין המסובך, ענין הדת. קודם כל עלינו לעבד את חוקי-היסוד בענין בתי-הדין הדתיים, מה היא סמכותם וכו' ואח"כ נוכל לקבוע את העיקרון. אין אנחנו יכולים לחוקק חוקה ולעבור בשתיקה על הטרינציות הקיימות, שבכל מקרה שהחוק שלנו אינו נוחן חסובה, נוחגים לפי ה"אקוויטי" האנגלי. (י. בדרן) לפי ה"קומון לוו" (ח. וילסנמלד: כתוב סט: "קומון לוו" אנד דוקטרינס' אוף אקוויטי"). אי-אפשר לעבור על זאת, אי-אפשר גם לבטל זאת, כי אז יהיה חוהו ובוהו. אינך יכול גם להגיד כי במקום זה יבוא חוק עברי, מבלי לקבוע מה הוא חוק עברי.

לוי בדרן - ואינני אומר זאת לשם כולמנוס -

כי לו היחה מחקבלת החלטה לפי הצעת בדרן או לפי הצעת מס"ם, כי יש להביא את החוקה רק לאחר שחיגמר, לאלה שאינם רוצים בחוקה הי זה המחרון הטוב ביותר, כי פירושו של דבר שהיה לנו חוקה בעוד 20 שנה, לא היינו אמרים זאת אף טעם, כי בעניינים מסויימים לא היינו יכולים לקבוע הלכה.

איך אתם יכולים לחאר לעצמכם שנקבע את

סמכות הכנסת לחוקק חוקים ולא נקבע מה הן המרורגטיבות של הנטיא לגבי החוקים האלה? הלא הכל סתום אצלנו. האם נחוקק חוק יסח לכנסת ונשאיר דברים סתומים? אי-אפשר לקבוע את סמכות הכנסת מבלי להגביל את סמכות הנטיא.

אני מציע שועדת המטנה שבחרנו, החחיל

בעבודהה. מצד שני נעבור על חוק האזרחות. אחלכ, כאשר נקבל את שני החוקים האלה, נחזור לשאלה העקרונית, מה עלינו לעשות.

ג. נייר:

לדעתי, כל מה שאמר לה עומד בניגוד להחלטה שנתקבלה. בהחלטה נאמר בסירוס כי הכנסת מטילה על הועדה לגשת לעיבוד החוקה. לטעמי, לא אמר שנגש לעיבוד חוקים. אח"כ נאמר איך נעשה זאת: פרקים פרקים. אח"כ נאמר שאם יהיו לנו פרקים מוכנים, נביא אותם לכנסת. אח"כ נאמר כי כל זה יהווה חוקה. קודם כל עלינו להתחיל בדבר הראשון: נגש לעיבוד החוקה.

איך נגש לעיבוד החוקה? כתוב בהחלטה כי נעשה זאת פרקים פרקים. עלינו לדעת אילו פרקים עלינו לעבד. לדעתי, צריכה לשבת ועדה אשר תחליט אילו פרקים יכנסו לחוקה, חכין חכמים. אח"כ יש לנו שני מיני פרקים: ישנם פרקים שנוכל להפאם גם בחור חוקים לכנסת, למשל המרק שמטרנו לוועדה המסנה בדבר. חרכב הממשלה, הכנסת וכו'. אבל חוק האזרחות או חוק חינוך חובה, לא יהיה זה מן החכמה להכניסם לחוקה. מכל חוק חינוך חובה נצטרך להכניס אולי רק דבר אחד: החינוך במדינת ישראל יהיה חובה וחינם. אין זה מתקבל על הדעת להכניס את כל החוק, כי חוק מקונסטיטוציה יש גם שכל.

הצעתי משוטח מאוד: או שנעמיס על הועדה שבחרנו בה למרק מסויים, גם את הכנה חכמים החוקה, או שנבחר בוועדה מסנה אחרת לענין זה.

א. לנסיון:

לדעתי, גישתו של חבר הכנסת לט היא בדיוק המוכח מהסדר שבו צריך היה להתחיל בעבודה החוקה. אני חושב שעלינו לגשת לעיבוד החוקה בחנאי יסודי אחד: שום חוק קיים היום במדינה אינו מחייב אותנו. אנחנו נגשים ל"טאבולה רזה". לדעתי, שלושה דברים עשויים לחייב אותנו בעבודתנו: (א) חריבונות העברית בא"י; (ב) הכוסר העברי, ובמידה מסויימת המסורת העברית שצריכה לקבל ביטוי בחוקה; (ג) דוקומנט אחד: מגילת העצמאות, אם כי יש ויכוח אם מגילת העצמאות היא דוקומנט יורדי או הצהרה סוליטית. זה כל מה שצריך לחייב אותנו בגשתנו לעיבוד החוקה.

ועדה החוקה, חוק ומשפט
9.8.50
דיון בשאלת החוקה.

רל.

א. לנקיין: אני רוצה להביא רק דוגמא אחת, מדוע

אין אנחנו צריכים להסתמך בהכנה

וחוקה על חוקים שכבר ישנם. קבלנו את חוק השבות, הייתה לנו
הסתייגות בחוק זה, נגד הרשות שניחנה לשר למנוע מיהודים לעלות
ארצה. בשום פנים לא נוכל להכניס חוק כזה בדבר ישרי
לחוקה. חוק השבות בחוקה המדינה צריך להיות כפי שמחוויל החוק
הפה בטעמינו הראשון, לא יותר מזה. יתכן שנצטרך לענות את החוק
הקיים, אבל לא יתכן שנחליט את עצמנו בעיבוד החוקה, לדברים
הקיימים. אחמול, למשל, שמענו נימה ממי שר האספקה והקיצוב, בקשר
עם העונות. הנימה שבדבריו בקשר עם קיצוב הנייר לא הייתה כל
כך סימפטית. הוא דיבר על כך שמי יודע את כל העתונים באמת
דרושים למדינה. זהו נסיון להתחמס לחומש הדיבור. לכן הצעתי
לגשת לחוקה ללא כל החקשרות וללא כל תלות בשום דבר.

הותלם: הועדה תבחר בוועדה משנה שתמקידה יהיה
להכין את הכנייה החוקה, כלומר, כמה ואילו
פרקים צריכים להכלל בחוקה.

היו"ר נ. ניר: אני מציע שועדה זאת תהיה בת

שלושה, ארבעה, או מאכסימום חמישה

חברים, שלא יהיו אותם החברים שנמצאים בוועדה המשנה האחרת
שבחרנו בענין החוקה.

ד. בר"ב-האי: אני מציע הרכב זה: דינבורג,

קוסוי, בר"ב-האי, ניר, רובין,

כהנא ולנקיין.

י. בר"ב-הודת: את ניר אינו חבר כיתור החברים

אלא אקס-אדמיציו, אין צורך

להכניס אותו לרשימת החברים. נוסף לכך, אינני רואה בעובדה שמישהו
היה הראשון לקריאת תכניהו לפרקי החוקה, שם דבר חוץ מאשר קביעת
האריך כרונולוגי. אני קודם כל מציע שהרכב הועדה הזאת לא יכלול
בחוכו חברים מהועדה השניה, אלא יהיה אחר לגמרי, כדי ששתייהן
תוכלנה לעבוד.

ועדה החוקה, חוק ומשפט
9.8.50
דיון בשאלת החוקה.

ר.ל.

ה. רובינו:
אני מציע או למסור את הענין
לאותה ועדה שכבר נבחרה, או
לבחור ועדה אחרת שחיה מורכבת מחברים אחרים, אחרת אין טעם
בבחירה ועדה אחרת.

הנחלט: למסור את הכנת חכניה החוקה לוועדה המשנה
שנבחרה להכנה אחד ממרקי החוקה.

היו"ר נ. ניר:
אני רוצה לקבוע לוועדה זו את מרכז
שיומין את הישיבה הראשונה, ואז
תבחרו יו"ר. אני ממנה לך את בר-יהודה.

רל.

י. ל.:

ועדה החוקה החליטה כי צריך להתקיים

דיון בכנסת על מסרד המשפטים, והדבר

לא הוצא לפועל, למרות שעשרות בשעות בוזבוזו על נושאים מיותרים.

אני רוצה לדעת מתי התקיים הדיון הזה.

היו"ר נ. ניר:

החלטת ועדה החוקה, חוק ומשפט היתה,

למנות למסרד המשפטים ולשר המשפטים,

שיבוא אלינו וימסור לנו דו"ח, ממני שהועדה אינה רק לחוקים אלא

היא גם הועדה המחאימה למסרד המשפטים. רצינו שהוא ימסור לנו הודעה

על הנעשה שם. היום ושר המשפטים עד עכשיו לא עשה זאת, לא היה דיון.

י. ל.:

אני מבקש מהיו"ר לדאוג לכך שבאחת

הישיבות הראשונות במושב הבא של הכנסת,

הדיון הזה יתקיים.

היו"ר נ. ניר:

אני נועל את הישיבה ומאחל לכל חברי

הועדה מנוחה והנאה במגרה.

הישיבה ננעלה בטעה 09.25.